

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BİLGİSAYAR VE ÇOCUK

Günümüzde, teknoloji hızla ilerlemekte ve hayatımızı doğrudan etkilemektedir. İş yerlerimizden başlayarak evlerimize kadar uzanan bilgisayarlar, sadece bizlerin değil çocuklarımızın yaşantılarında da önemli bir rol oynamaktadır. Çok erken yaşlarda bilgisayar ile karşılaşan çocuklarımızın, bu araç karşısındaki becerileri de oldukça şaşırtıcıdır.

Bilgisayarın, bilgi edinme, iletişim kurma ve eğlenme amacına yönelik işlevlerinde ortak özellik, görsel ve işitsel uyaranların zenginliğidir. Bu özellikler, çocukların ilgisini çekmekte ve eğitici içeriği bulunduğu sürece çocukların el-göz koordinasyonuna (farenin kullanımı, boyama, çizim çalışmaları vb.), problem çözme, hızlı karar verme, dikkatlerini sürdürebilme ve bir amaca yönelik eylemlerde bulunabilmelerine katkı sağlamaktadır. Bilgisayarın bu şekilde olumlu etkileri olduğu kadar çocuklarımız üzerinde olumsuz etkileri de bulunmaktadır.

Okul Öncesi Dönemde Çocukların Bilgisayar Kullanımı

Bilgisayar, okul öncesi dönemde sınırlı bir yere sahip olmalıdır çünkü çocukların büyümek ve gelişmek için harekete, konuşmaya, arkadaşları ile oyun oynamaya ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların ise bilgisayar ile karşılanması mümkün değildir. Sosyalleşme ve serbest oyunların, taklit ve canlandırma oyunlarının çocuklara empati kurmayı öğrettiği, yaratıcılık ve hayal gücünün gelişmesine katkıda bulunduğu ve sosyal gelişimi desteklediği bilinmektedir. Ancak çocuğun ekran başında çok fazla zaman geçirmesi ve bilgisayarı “en iyi arkadaşı” haline getirmesi çocuğun zihinsel ve sosyal açıdan zarar görmesine neden olacaktır.

Bilgisayarın 0-3 Yaş Grubuna Etkileri

0-3 yaş döneminde çocukların zihinsel gelişimi hızlı olduğundan onlara, uyaranlar açısından zengin ve aktif bir ortam sunabilmek önemlidir. Bunun yanı sıra, zihinsel gelişimin en yüksek noktaya ulaşma-sında duygusal gelişimin rolü çok fazladır. Kendini mutlu ve güvende hisseden çocukların, zihinsel beceri gerektiren faaliyetlerde potansiyellerini daha rahat ortaya koyabildikleri görülmektedir.

3 yaş, çocukların kendilerini bağımsız hissettikleri ve paralelinde de sosyalleşmeye başladıkları yaşdır. Onların sağlıklı sosyalleşebilmeleri için dil gelişimlerinin beklenen

düzeyde olması gerekmektedir. Annenin, babanın veya ilgilenen diğer kişilerin çocukla kuracakları yakın ve aktif ilişki, çocuğun çevresi ile ilgilenmesi ve insanlara duygusal yakınlık kurabilmesi için aynaya görevini görecektir.

0-3 yaş döneminde bilgisayarın karşısında uzun saatler geçiren bir çocuğun, konuşmaya başlamasın-da, jest ve mimiklerinin gelişmesinde gecikmeler ve yetersizlikler görülecektir. Çocuğun konuşmayı öğrendiği bu dönemde en çok ihtiyacı olan şey, kazandığı bu beceriyi çevresindeki doğru modellerle geliştirmektir. Bu da ancak çocukla bire bir iletişime geçmek, onunla oynamak ve onun çevresini uyaranlar açısından zenginleştirmek yoluyla olmaktadır. Böyle kritik bir dönemde sürekli bilgisayar karşısında kalan çocuk “pasif” hale gelmektedir. Pasif hale gelen çocuk, göz kontağı kuramama, yaşlılarına karşı ilgisiz olma, yaşadığı ortamda canlı varlıklardan çok cansız varlıklara karşı ilgi duyma, cümle kurmak yerine daha basit kelimeler ile kendini ifade etme gibi sıkıntılar yaşayabilir. Dolayısıyla kritik bir öneme sahip olan 0-3 yaş döneminde, çocukların bilgisayardan uzak tutulmaları önemlidir.

Bilgisayarın 4-6 Yaş Grubuna Etkileri

Bilgisayar kullanımı bu dönemde çok dikkatli bir şekilde planlanmalıdır. Çünkü bu yaş çocuklarının özellikle sosyal ve bedensel etkinliklere ihtiyaçları vardır. Öğrenme, yaşayarak gerçekleşmelidir. Bu yaş çocuklarının, arkadaşları ile koşup oynaması, oyun kurması, tartışma ve tartışmayı çözme yollarını öğrenmesi gerekmektedir. Bilgisayar başında geçirilen uzun, hareketsiz ve yalnız saatler, çocuğunu-zun hem sosyal hem de bedensel ve bilişsel gelişimini olumsuz etkileyecektir. Bilgisayar kullanımının kontrolsüz ve sınırsız olması, ilkökul döneminde derslere karşı ilgisizlik, motivasyon eksikliği, bilgisayar dışındaki uyaranlara yeterince dikkati yoğunlaştıramama gibi sorunlara neden olabilmektedir.

Çocuklar arasında yaygın ve popüler olan şiddet içerikli oyunların, çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu belirtilmektedir. Bu dönemde çocukların zihinsel gelişimi, onların olayları ve sonuçlarını somut olarak algılamalarını sağlar. Her şeyi gerçekmiş gibi algılama eğilimindedirler. Bu nedenle çocukların internette şiddet içerikli çizgi filmler izlemeleri veya şiddet içerikli oyunlar oynamaları şiddeti çocuklarda sempatik ve ilgi çekici bir hale getirmektedir. Aynı zamanda uzun süreli bilgisayar kullanmak ziksel problemlere yol açabilmektedir. Bu problemlerin başında; göz rahatsızlıkları, radyasyonun olumsuz etkileri, duruşta ve iskelet yapısında bozukluklar gelmektedir.

Okul öncesinde çocuğunuzun bilgisayar kullanma alışkanlığını doğru kazanmasına yardımcı

4

olmak ve bilgisayarın çocuğunuzun üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkileri engellemek için şunları yapabilirsiniz:

- Çocuğun yaşamında, diğer alanlarda olduğu gibi bilgisayar kullanımında da anne ve babanın davranışları model oluşturur. Anne baba olarak bilgisayar başında vakit geçirmeyi dengeli bir biçimde yürütürseniz bu, çocuğunuz için olumlu bir model olacaktır.
- Bilgisayar ve internet kullanımını belli bir program dâhilinde, belirli saatlerle sınırlandırın. Bu zaman ayarlamasına çocuğunuzla birlikte karar verin.
- Çocuğunuz temel sorumluluklarını yerine getirmiyor ve buna karşın bilgisayarda çok zaman geçiriyorsa anne baba olarak çocuğunuzun sorumluluklarını ve bunların öncelik sırasını yeniden yapılandırmanızdır. Örneğin, ödevini bitirmeden, yemeğini yemeden bilgisayarı açamayacağını bilmelidir. Bilgisayarda oyun oynamayı ya da uzun süre bilgisayar başında kalmayı ödül olarak kullanmayın. O zaman bilgisayarı ve interneti onun için daha önemli bir hale getirmiş olursunuz.
- Çocuğunuzun bilişsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerini, el-göz koordinasyon becerilerini destekleyecek kısacası öğrenme süreçlerini hızlandıracak program ve oyunları seçmeye özen gösterin.

5

- Bilgisayarın olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili düşüncelerinizi, çocuğunuzla yaşına uygun olarak paylaşın, onun farkındalık düzeyini artırın.
- Çocuğunuzu hem bilgisayardayken hem de bilgisayardan uzak olduğu zamanlarda onun yaratıcılığını teşvik edecek yazılımlar ve web siteleri ile tanıştırmın. Örneğin, bilgisayarda okuduğunuz bir öyküyü daha sonra kâğıda resimlemesini isteyin.

Bu süreçte unutulmaması gereken en önemli nokta, bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmemizi sağlayan, iletişimimizi kolaylaştıran bilgisayarın bilinçli ve kontrollü kullanımı, çocuklarımızın teknolojinin bu önemli aracını işlevsel biçimde ve gereksinimler doğrultusunda kullanabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Rehberlik Eğitiminin RÜHUR